

حضرت امام رضا علیه السلام:

فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا

هر آینه اگر مردم زیبایی‌های سخن ما را دریابند، از ما پیروی خواهند کرد.

صدوق، عیون اخبارالرضا علیه السلام، ج ۱، ص ۳۰۷

سبک زندگی رضوی (۹)

همسرداری

محمد تقی فحّال

فهرست مطالب

۷	■ دیباچه
۱۹	■ فصل اول: شاخصه‌های همسر مطلوب
۲۲	یک) عامل شادی یکدیگر
۲۳	الف) استفاده از لذت‌های مادی
۲۴	ب) شوخ طبعی
۲۶	ج) خندیدن
۲۷	دو) نرم خو و مهربان
۳۰	سه) سازگاری
۳۱	الف) مدارا
۳۴	ب) تغافل و گذشت
۳۶	چهار) حافظ مال
۳۸	پنج) دوری از خیانت
۴۱	■ فصل دوم: آیین همسرداری
۴۴	یک) اخلاق‌مداری
۴۴	الف) تکریم و احترام
۵۲	اول) سلام کردن
۵۴	دوم) رعایت ادب
۵۵	سوم) استقبال و بدرقه
۵۶	چهارم) سپاسگزاری
۶۰	ب) همنشینی نیکو
۶۱	اول) اخلاق نیکو
۶۶	دوم) پرهیز از آزار همسر
۶۹	دو) توجه به نیازهای جنسی
۷۱	الف) اهمیت ارتباط جنسی همسران

- ب) بایسته‌های روابط جنسی همسران ۷۴
- اول) همراه با یاد خدا ۷۴
- دوم) آماده‌سازی جنسی ۷۵
- سوم) آراستگی ظاهر ۷۶
- چهارم) زمان مناسب ۷۶
- پنجم) چگونگی ارتباط جنسی ۷۹
- سه) مهارت‌های ارتباطی ۸۰
- الف) اصول و قواعد مهارت‌های ارتباطی ۸۰
- اول) فروتنی ۸۰
- دوم) عفو و گذشت ۸۱
- سوم) گوش دادن پویا ۸۲
- چهارم) قدرشناسی ۸۲
- پنجم) ویژگی‌های فردی ۸۳
- ششم) اعتماد آفرینی ۸۵
- ب) انواع ارتباط ۸۶
- اول) ارتباط کلامی ۸۶
- دوم) ارتباط غیر کلامی ۸۸
- چهار) زیبایی و آراستگی ۹۱
- الف) زیبایی و آراستگی باطنی ۹۳
- اول) آراستگی اندیشه ۹۴
- دوم) آراستگی گفتار ۹۶
- سوم) آراستگی رفتار ۹۷
- ب) زیبایی و آراستگی ظاهری ۱۰۴
- اول) لباس زیبا ۱۰۶
- دوم) بوی خوش ۱۰۸
- سوم) پاکیزگی ۱۱۰
- فرجام سخن ۱۱۵
- کتابنامه ۱۱۷

دیاچہ

هسته مرکزی و پایه اساسی خانواده با پیمان زیبای ازدواج زن و مرد شکل می‌گیرد. با پیوند زناشویی، زیباترین و دوست‌داشتنی‌ترین بنا ساخته می‌شود^۱ و زمینه دوری از تنیدگی‌های روحی و رسیدن به ساحل آرامش برای آنان فراهم می‌گردد.^۲ با تشکیل نخستین حلقه خانواده، بهترین کانون برای تولید نسل بشرو عالی‌ترین بستر برای تربیت و رشد مادی و معنوی اعضای آن فراهم می‌شود.^۳

این نهاد مهم اجتماعی، با ایفای نقش‌های تربیتی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی تأثیر بسزایی در اصلاح سبک زندگی برعهده دارد، ولی امروزه خانواده با چالش‌های مختلفی روبرو است که بیشتر آنها زائیدهٔ ورود سبک‌های جدید زندگی در جامعه اسلامی ایران است. بالا رفتن سن ازدواج و افزایش نرخ طلاق در جامعه از پیامدهای تغییر سبک زندگی ایرانی اسلامی است. در کنار این آسیب‌ها، نهاد مقدس خانواده، با پدیده شوم دیگری به نام خیانت مواجه شده است.

خیانت، پیامدهای بسیار منفی در زندگی زوجین برجا می‌گذارد که کمترین آن، از بین رفتن حس اعتماد میان زن و مرد خواهد بود. از دست دادن تعادل عاطفی و روانی فرد خیانت‌دیده و ویران شدن پایه‌های زندگی مشترک و بروز پدیده طلاق از دیگر

۱. نوری، مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۱۵۲؛ مجلسی، بحارالانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۲۲.

۲. روم/ ۲۱.

۳. کلینی، الکافی، ج ۵، ص ۳۲۹، ۳۳۰؛ صدوق، من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۳۸۳؛ حرعاملی، وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص ۴۴.

آثار مخرب و ویرانگر خیانت است. عهدشکنی زناشویی همانند بسیاری از پدیده‌های اجتماعی تابع عوامل متعددی است؛ یکی از مهم‌ترین عوامل بروز این معضل اخلاقی و اجتماعی، مربوط به نحوه ارتباط زناشویی است. وجود نارضایتی در روابط زناشویی و برطرف نشدن نیازهای عاطفی زوجین می‌تواند زمینه‌ساز بروز خیانت زناشویی شود. فقدان محبت و صمیمیت، احساس تنهایی به دلیل کم حرف بودن یا صحبت نکردن همسر، مشکلات شغلی همسران و عدم تعامل کافی و صحیح با یکدیگر، قهرهای طولانی و عدم تفاهم در زندگی مشترک، نبود برنامه‌ریزی مناسب برای کار و گذراندن اوقات فراغت، آزار روحی و روانی همسر، نارضایتی از ظاهر جسمانی همسر و بی‌توجهی به نیازهای همسر از جلوه‌های نارضایتی عاطفی میان همسران است. در کنار نارضایتی عاطفی، نارضایتی جنسی نیز می‌تواند نقش بسزایی در بروز خیانت میان زوجین داشته باشد. عدم ارضای کامل جنسی همسران و بی‌توجهی به نیازهای جنسی یکدیگر از جمله موارد مهم در ایجاد نارضایتی جنسی است.

در کنار ارتباط زناشویی، زمینه‌های فردی و شخصیتی مانند خودشیفتگی، تنوع‌طلبی و انتقام‌جویی زمینه بروز این آسیب اجتماعی را هموار می‌کند. افزون بر این عوامل، شرایط کاری و ارتباط مستمر و مدیریت نشده در محیط کار، در سبک زندگی کنونی مردم و تأثیرات مخرب برخی از شبکه‌های اجتماعی و شبکه‌های ماهواره‌ای را نیز نمی‌توان نادیده گرفت. این شبکه‌ها با عادی جلوه دادن روابط جنسی خارج از چارچوب و قبح‌زدایی از آن به دنبال هویت‌زدایی از خانواده هستند؛ از این‌رو از بازیگران اصلی رواج پدیده خیانت زناشویی به شمار می‌روند.

بررسی بروز آسیب‌هایی نظیر خیانت و طلاق در کانون خانواده این حقیقت را آشکار می‌سازد که در کنار ضعف باورها و اعتقادات، عدم برخورداری زوجین از آگاهی‌های لازم و نداشتن مهارت‌های لازم برای زندگی مشترک مهم‌ترین عامل بروز این آسیب‌ها است که نهال نوپای خانواده را با آسیب‌های فراوانی روبرو می‌کند.

در این میان، بهره‌گیری از سرچشمه سعادت آسمانی اهل بیت علیهم‌السلام به‌ویژه عالم آل محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم، بهترین و مطمئن‌ترین راه برای دست یافتن به سبک صحیح همسررداری و فراگرفتن مهارت‌های لازم برای زندگی مشترک است؛ چراکه ایشان به منبع وحی الهی متصل بوده و از مقام عصمت برخوردارند؛ از این‌رو سبک و روش زندگی حاملان کلام الهی و مفسران آخرین نامه الهی می‌تواند تضمین‌کننده کامیابی و سعادت دنیوی و اخروی انسان باشد.

بررسی سخنان و سیره هشتمین پیشوای شیعیان علیه السلام در بردارنده مضامین عالی در ارتباط با مهارت همسررداری است که استفاده از آبشخور معارف این امام همام علیه السلام می تواند مسیر زندگی همسران را روشن کرده و زمینه تحکیم بنیان خانواده را فراهم آورد. رسالت این نوشته آن است که با بهره گیری از کلمات و سیره حضرت رضا علیه السلام افقی تازه در زمینه شاخصه های همسر مطلوب و همچنین آیین همسررداری پیش روی جویندگان معارف ناب رضوی باز کند.

قبل از ورود به بحث، نمونه هایی از سیره و سخنان ناب رضوی در ارتباط با خانواده و مهارت ارتباطی همسران اشاره می شود:

- حضرت رضا علیه السلام خانه را محل آرمش می دانست؛ از این رو هیچ کس در منزل و در حضور حضرت صدایش را بلند نمی کرد؛^۱
- ایشان تأمین رفاه و آسایش خانواده را برای کسانی که از امکانات و وضعیت خوب اقتصادی برخوردارند، لازم می شمرد و می فرمود: «شایسته است که مرد از نظر مالی به خانواده اش بیشتر توجه کند تا آرزوی مرگ او را در سر نداشته باشند»؛^۲
- اهمیت زیادی برای کسب روزی حلال برای خانواده قائل بود و می فرمود: «هر کس روزی را از راه حلالش بجوید و برای خود و خانواده اش هزینه کند، پاداشش بیشتر از اجر جهاد کننده در راه خداست»؛^۳
- همواره بر خوش اخلاقی و خوش رفتاری با خانواده توصیه می کرد؛^۴
- همیشه بر اعتدال و میانه روی در امور زندگی سفارش می فرمود.^۵

۱. صدوق، عیون اخبار الرضا علیه السلام ج ۲، ص ۱۷۹.

۲. حرعاملی، وسائل الشیعه، ج ۲۱، ص ۵۴۰؛ کلینی، الکافی، ج ۴، ص ۱۱.

۳. کلینی، الکافی، ج ۵، ص ۸۸.

۴. علی بن موسی الرضا علیه السلام، صحیفه الامام الرضا علیه السلام، ص ۶۷؛ صدوق، عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۳۸.

۵. علی بن موسی الرضا علیه السلام، الفقه المنسوب الی الامام الرضا علیه السلام، ص ۲۵۵؛ کلینی، الکافی، ج ۲، ص ۴۸.